

V Bruselu dne 25.11.2013
COM(2013) 833 final

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Konec praktiky mrzačení ženských pohlavních orgánů

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Konec praktiky mrzačení ženských pohlavních orgánů

OBSAH

1.	Úvod.....	4
2.	Situace ohledně mrzačení ženských pohlavních orgánů v EU.....	5
3.	Podpora udržitelných sociálních změn jako prevence mrzačení ženských pohlavních orgánů.....	6
4.	Podpora členským státům při účinnějším stíhání mrzačení ženských pohlavních orgánů.....	8
5.	5..... Zajistit ochranu ohrožených žen na území EU	9
6.	Podpora vymýcení mrzačení pohlavních orgánů na celém světě.....	10
7.	Provádění, monitorování a hodnocení.....	12
8.	Závěr	12

1. ÚVOD

Milionům žen a dívek na celém světě se kvůli mrzačení ženských pohlavních orgánů každý rok drasticky zhorší kvalita života. Tento zákrok obnáší částečné nebo úplné odstranění vnějších pohlavních orgánů (genitálií) nebo jiné poškození pohlavních orgánů z jiných než lékařských důvodů¹. V Evropě žijí tisíce žen a dívek, které byly této praktice vystaveny nebo jí jsou ohroženy.

Mrzačení ženských pohlavních orgánů je na mezinárodní úrovni považováno za porušování lidských práv žen a za formu týrání dítěte. Stejně jako jiné druhy genderového násilí „představuje porušení základního práva na život, svobodu, bezpečnost, důstojnost, na rovnost žen a mužů, na nediskriminaci a fyzickou a duševní nedotknutelnost“². Dále porušuje práva dítěte definovaná v Úmluvě OSN o právech dítěte.

Na celém světě sílí hlasy volající po vymýcení mrzačení ženských pohlavních orgánů. Valné shromáždění Organizace spojených národů pod vedením africké skupiny a za výrazné podpory EU přijalo v roce 2012 přelomovou rezoluci: „Zintenzivnění globálního úsilí o vymýcení mrzačení ženských pohlavních orgánů“³. Následná deklarace africké skupiny v Radě pro lidská práva OSN z června 2013, kterou podpořily členské státy EU, se zaměřuje na problémy, jimiž se světové společenství musí zabývat, má-li být dosaženo nulové tolerance vůči mrzačení ženských pohlavních orgánů. Kromě toho věnuje monitorování Úmluvy OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání této praktice zvláštní pozornost.

Základní práva a rovnost žen a mužů jsou jedny z nejdůležitějších hodnot Evropské unie. EU se dlouho věnuje boji proti genderovému násilí a násilí na dětech, což je zakotveno ve Strategii pro rovnost žen a mužů⁴, ve směrnici o právech obětí⁵ a v Agendě EU v oblasti práv dítěte⁶.

Toto sdělení Komise na téma mrzačení ženských pohlavních orgánů staví na práci, kterou EU během mnoha let odvedla, a na zprávě Evropského institutu pro rovnost žen a mužů⁷. Dále čerpá z výsledků diskuse u kulatého stolu na vysoké úrovni o mrzačení ženských pohlavních orgánů⁸, příspěvků občanské společnosti, mezinárodních organizací, akademické sféry, subjektů v oblasti rovného zacházení a veřejných konzultací⁹, jakož i písemného stanoviska Poradního výboru EU pro rovné příležitosti žen a mužů¹⁰. Sdělení přináší přehled interních i externích strategií a vypracovává ucelený, integrovaný přístup se zvláštním důrazem na prevenci.

¹ Definice Světové zdravotnické organizace (WHO).

² Boj proti násilí páchanému na ženách a poskytování služeb podpory obětem domácího násilí – závěry Rady přijaté dne 6.12.2012.

³ Rezoluce Valného shromáždění OSN 67/146 přijatá dne 20. prosince 2012.

⁴ KOM(2010) 491 v konečném znění.

⁵ Směrnice 2012/29/EU, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu.

⁶ KOM(2011) 60 v konečném znění.

⁷ Evropský institut pro rovnost žen a mužů, 2013. Mrzačení ženských pohlavních orgánů v Evropské unii a Chorvatsku.

⁸ Dne 6. března 2013 byla uspořádána diskuse u kulatého stolu, jíž se zúčastnili někteří přední světoví aktéři bojující proti mrzačení ženských pohlavních orgánů, aby sdělili svá stanoviska a doporučení.

⁹ Výsledky této konzultace jsou k dispozici na: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/gender-equality/opinion/130306_en.htm

¹⁰ <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/other-institutions/advisory-committee>

2. SITUACE OHLEDNĚ MRZAČENÍ ŽENSKÝCH POHLAVNÍCH ORGÁNŮ V EU

UNICEF uvádí¹¹, že v současné době žije s následky mrzačení ženských pohlavních orgánů více než **125 milionů žen na celém světě**. Tato praktika je nejčastější v západní, východní a severovýchodní Africe, některých asijských zemích a zemích Středního východu. Celosvětově se pak vyskytuje mezi některými migranty z těchto oblastí. V případě EU se obvykle hovoří o **500 000 obětech**¹².

Je **obtížné odhadnout, kolik dívek je touto praktikou ohroženo**. Dívky, které migrovaly ze země, kde je mrzačení ženských pohlavních orgánů praktikováno, nebo jejichž jeden či oba rodiče z takové země pochází, lze považovat za ohrožené¹³. Přesné posouzení rizikových faktorů by však mělo zohlednit i jiné aspekty, jako například změnu chování nebo přesvědčení rodičů, k nimž došlo v souvislosti s migrací.

Výskyt mrzačení ženských pohlavních orgánů v členských státech EU¹⁴

Země	Rok zveřejnění	Počet žen, které byly vystaveny mrzačení ženských pohlavních orgánů	Počet dívek, které jsou ohroženy mrzačením ženských pohlavních orgánů	Počet trestních věcí předložených soudu ¹⁵
Belgie	2011	6 260	1 975	
Dánsko		Údaje nejsou k dispozici		1
Německo	2007	19 000	4 000	
Irsko	2011	3 170	Není k dispozici	
Španělsko		Údaje nejsou k dispozici		6
Francie	2007	61 000	Není k dispozici	29
Itálie	2009	35 000	1 000	2
Maďarsko	2012	170–350	Není k dispozici	
Nizozemsko	2013	29 210	každý rok 40– 50	1
Švédsko		Údaje nejsou k dispozici		2
Spojené království	2007	65 790	30 000	

Kromě toho neexistuje dostatek důkazů ohledně okolností, za nichž bylo mrzačení ženských pohlavních orgánů na dívkách žijících v EU provedeno. Koncem 70. let a počátkem 80. let 20.

¹¹ UNICEF Female Genital Mutilation/Cutting: *A Statistical Overview and Exploration of the Dynamics of Change*, New York, 2013.

¹² Usnesení Evropského parlamentu o vymýcení praktiky mrzačení ženských pohlavních orgánů ze 14.6.2012, (2012/2684(RSP)). Je třeba poznamenat, že ne všechny země mají k dispozici odhady, a pokud je mají, nemusí být vzájemně srovnatelné.

¹³ Evropský institut pro rovnost žen a mužů, 2013, Mrzačení ženských pohlavních orgánů v Evropské unii a Chorvatsku.

¹⁴ Zdroj: Evropský institut pro rovnost žen a mužů, 2013, s výjimkou Nizozemska: Exterkate2013 – *Female Genital Mutilation in the Netherlands. Prevalence, incidence and determinants*. Pharos – Centre of Expertise on Health for Migrants and Refugees.

¹⁵ Počet trestních věcí předložených soudu, včetně odsouzení, do ledna 2012.

století poskytlo několik soudních případů ve Francii¹⁶ důkazy o mrzačení provedeném na francouzském území. Je možné, že následné odsouzení rodičů a obřezávaček¹⁷ vedlo rodiny k tomu, aby nechávaly své dcery obřezat v zemi původu nebo v členských státech EU, kde jsou právní předpisy nebo jejich vymáhání volnější. Z nejnovějších soudních případů v EU vyplývá, že mrzačení bylo provedeno jak v zahraničí (případy z Itálie, Španělska, Dánska a Švédska), tak i v EU (případy ze Španělska a Francie).

Cíl:

Lepší porozumění situaci ohledně mrzačení ženských pohlavních orgánů v EU.

Opatření:

Evropská komise:

- požádá Evropský institut pro rovnost žen a mužů, aby vypracoval společnou metodologii a ukazatele měření výskytu mrzačení ženských pohlavních orgánů s cílem odhadnout počet žen a dívek v EU, kterým takové zmrzačení hrozí, a počet žen v EU, které mu již byly vystaveny;
- posoudí, zda je možné vypracovat šetření a rovněž provést kvantitativní a kvalitativní výzkum mrzačení ženských pohlavních orgánů;
- podpoří členské státy, aby coby součást následných opatření k Pekingské akční platformě OSN vypracovaly pro mrzačení ženských pohlavních orgánů specifické ukazatele.

3. PODPORA UDRŽITELNÝCH SOCIÁLNÍCH ZMĚN JAKO PREVENCE MRZAČENÍ ŽENSKÝCH POHLAVNÍCH ORGÁNŮ

3.1. Podpora udržitelných sociálních změn jako prevence mrzačení ženských pohlavních orgánů

Mrzačení ženských pohlavních orgánů je **hluboce zakořeněná společenská norma**, která rodiny nutí, aby se přizpůsobily očekávání komunity. Souvisí se společenskou kontrolou ženské sexuality a s širokým spektrem přesvědčení a obav. I přes závažné krátkodobé i dlouhodobé fyzické a psychické následky mrzačení je tento zákrok často prováděn v domnění, že bude pro dívku přínosem. V souvislosti s migrací může rovněž představovat způsob, jak si zachovat vztah k zemi původu a chránit svoji kulturní identitu. Mrzačení ženských pohlavních orgánů je intimní záležitost a v komunitách, které jej praktikují, je jeho téma stále převážně tabu. Proto je zásadní vzít v potaz jeho komplexní povahu.

Právní rámec a jeho vymáhání jsou nutnými, avšak ne dostatečnými nástroji pro to, aby bylo od mrzačení ženských pohlavních orgánů upuštěno. **Je třeba, aby v příslušných komunitách došlo ke změně přístupu a přesvědčení.** Výsledky několika projektů financovaných z programů EU Daphne¹⁸ ilustrují, že je třeba s příslušnými komunitami a uvnitř nich vypracovat cílená opatření na zlepšení informovanosti. Tato opatření se musí zaměřit na muže i ženy, náboženské představitele i představitele komunity, respektované a vlivné osoby v

¹⁶ Evropský institut pro rovnost žen a mužů, 2012 – Studie mapující současnou situaci a vývoj ohledně mrzačení ženských pohlavních orgánů – zprávy za jednotlivé země.

¹⁷ Tento zákrok provádí většinou ženy.

¹⁸ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 779/2007/ES ze dne 20. června 2007, kterým se na období let 2007–2013 zavádí zvláštní program pro předcházení násilí páchanému na dětech, mladých lidech a ženách a jeho potírání a pro ochranu obětí a ohrožených skupin (program Daphne III) jako součást obecného programu Základní práva a spravedlnost. Viz též <http://ec.europa.eu/justice/grants/programmes/daphne/>

různých komunitách, oběti, které jsou ochotny vypovídat, mladé i starší osoby. Opatření musí stavět na existující opozici vůči mrzačení ženských pohlavních orgánů v příslušné populaci a musí propojit EU se zemí původu.

Z nedávno zveřejněné zprávy¹⁹ vyplývá, že mrzačení ženských pohlavních orgánů je častější v chudých rodinách nebo rodinách, kde mají rodiče nízké vzdělání. Z toho důvodu je důležitým prvkem při zavádění opatření, která povedou k upuštění od této praktiky, **zlepšení postavení žen**, díky němuž by ženy mohly činit informovaná rozhodnutí za sebe i své děti.

3.2. Rozvoj multidisciplinární spolupráce

Zdá se, že mrzačením pohlavních orgánů mohou být ohroženy tisíce dívek žijících v EU. S těmito dívkami je v kontaktu celá řada pracovníků z různých oblastí, zejména ze zdravotnictví, vzdělávání, ochrany dětí, sociálních služeb, soudnictví, imigrace a azylu. Má-li být těmto dívkám nabídnuta adekvátní ochrana a podpora, **je třeba, aby fungovala multidisciplinární spolupráce založená na solidních znalostech problematiky mrzačení ženských pohlavních orgánů**. V závislosti na své činnosti a povinnostech by odborníci měli umět identifikovat dívky, které jsou mrzačením pohlavních orgánů ohroženy, a ženy, které mu byly vystaveny, a měli by tyto případy hlásit příslušným orgánům, aby byly spuštěny patřičné ochranné mechanismy a podpora. Aby toto fungovalo, je třeba téma genderového násilí, včetně mrzačení pohlavních orgánů, přidat do vzdělávacích osnov všech profesí, které mohou přijít s dotčenými komunitami do styku. Je třeba vypracovat vzdělávací materiály a vytvořit školení, zajistit podporu nevládních organizací, které se touto otázkou zabývají, a zavést účinné víceodvětvové protokoly. Zásadní jsou také jasné pokyny ohledně služebního tajemství a podmínky pro podávání informací.

Mrzačení ženských pohlavních orgánů prováděné zdravotnickým personálem představuje na celém světě rostoucí důvod k obavám. Některé nevládní organizace rovněž upozornily na to, že ženy mohou být po porodu v nemocnici reinfibulovány²⁰, a to buď na vlastní žádost nebo žádost rodiny, navzdory skutečnosti, že vnitrostátní právní předpisy členských států EU tento zákrok zakazují.

Kromě toho **může být mnoho žen, které zažily mrzačení pohlavních orgánů, vystaveno jiným formám násilí**, jako například sňatku v nízkém věku, sňatku v dětství nebo nucenému sňatku či domácímu násilí. Coby migrantky mohou být ženy závislé na svém manželovi, oci nebo širší rodině, a tudíž zvláště zranitelné. Členské státy jsou podporovány, aby těmto ženám v příslušných případech usnadnily adekvátní přístup k dávkám a službám sociální ochrany a rovněž přístup ke vzdělávání.

Většina žen, které přežily mrzačení pohlavních orgánů, potřebuje pomoc, aby se vyrovnaly s krátkodobými i dlouhodobými důsledky takového zákroku. Jejich potřeby se liší v závislosti na věku nebo osobní situaci. Jestliže se jim dostane adekvátní podpory, budou lépe informované o škodlivých zdravotních důsledcích této praktiky. Některé členské státy (například Belgie, Francie, Itálie, Švédsko nebo Spojené království²¹) zřídily zdravotnická střediska, která se specializují na péči o oběti mrzačení ženských pohlavních orgánů a která poskytují většinou gynekologické služby, zejména těhotným ženám. Nicméně se zdá, že služby nejsou dostatečné, zejména ty, které by poskytovaly ucelený přístup, včetně například psychologické, psychosociální nebo posttraumatické podpory.

¹⁹ UNICEF 2013.

²⁰ Infibulace je podle WHO zúžení poševního otvoru vytvořením krycího uzávěru. Tento uzávěr vzniká naříznutím a přemístěním malých nebo velkých stydkých pysků, které je někdy doprovázeno odstraněním klitorisu. Pro pohlavní styk a porod dítěte musí být poševní otvor znovu otevřen. Tento postup se nazývá defibulace. V některých případech pak následuje reinfibulace.

²¹ Evropský institut pro rovnost žen a mužů, 2013.

Členské státy se vyzývají, aby zlepšily informovanost zdravotnických pracovníků o mrzačení ženských pohlavních orgánů (identifikace, prevence, léčba, adekvátní zdravotní péče během těhotenství a porodu), včetně sledování zdravých dětí. Dále se vyzývají, aby adekvátním způsobem podávaly zprávy o mrzačení ženských pohlavních orgánů a k tomu zejména využívaly Mezinárodní klasifikaci nemocí WHO.

Cíl:

Podpora účinné prevence a opatření na pomoc obětem, včetně změny společenských norem a posílení postavení žen.

Opatření:

Evropská komise:

- prostřednictvím programu Práva, rovnost a občanství podpoří rozvoj školicích modulů, víceodvětvových pokynů a protokolů. Ty se zaměří na příslušné odborníky a jejich cílem bude prevence mrzačení ženských pohlavních orgánů a pomoc obětem;
- podpoří členské státy, aby posílily své systémy ochrany dětí tím, že zajistí lepší koordinaci a spolupráci mezi různými službami, aby se zajistila jejich větší integrovanost a lepší vybavenost pro řešení konkrétních případů týrání dítěte, včetně mrzačení ženských pohlavních orgánů, nebo rizika takového týrání.
- v návaznosti na program EU Daphne naplno využije nového programu EU Práva, rovnost a občanství²² k financování činností prováděných nevládními organizacemi, jejichž cílem je prevence násilí na ženách a dětech, informování dětí o jejich právech a podpora respektu práva dítěte být vyslyšeno;
- v návaznosti na program celoživotního učení a program „Mládež v akci“ naplno využije programu Erasmus+ a dalších evropských nástrojů k financování šíření osvěty a případných změn postojů (zejména rodičů), za účasti učitelů, pedagogických pracovníků, rodin a komunit. Cílem těchto činností může být posílení postavení mladých žen migrantek, lepší odborná příprava učitelů a dalších odborníků, kteří mohou přijít do styku s komunitami, jichž se tato problematika týká, a prevence násilí na ženách;
- podpoří opatření v rámci budoucího Azylového a migračního fondu, jejichž cílem je posílení postavení žen a dívek migrantek a jejich lepší integrace do přijímající společnosti;
- zahrne genderové násilí, včetně mrzačení ženských pohlavních orgánů, do veškeré své budoucí činnosti týkající se pokynů EU ohledně systémů ochrany dětí;
- pro zdravotnický personál, který pracuje s migranty, vypracuje specifické školicí moduly, které budou zahrnovat i otázky mrzačení ženských pohlavních orgánů.

4. PODPORA ČLENSKÝM STÁTŮM PŘI ÚČINNĚJŠÍM STÍHÁNÍ MRZAČENÍ ŽENSKÝCH POHLAVNÍCH ORGÁNŮ

Rezoluce OSN s názvem „Zintenzivnění globálního úsilí o vymýcení mrzačení ženských pohlavních orgánů“²³ vyzývá státy, aby ustanovily a vymáhaly právní předpisy zakazující mrzačení ženských pohlavních orgánů.

²² KOM(2011) 758 v konečném znění.

²³ Rezoluce Valného shromáždění OSN 67/146.

Mrzačení ženských pohlavních orgánů je stíhatelné ve všech členských státech EU, a to buď prostřednictvím obecných trestněprávních předpisů, nebo pomocí specifických ustanovení trestního práva²⁴. V předpisech je často zmíněna i **zásada exteritoriality**, díky níž je možné stíhat mrzačení ženských pohlavních orgánů, i když k němu dojde v zahraničí, jestliže oběť nebo osoby, které zákrok provádí nebo jej hodlají provést, jsou státními příslušníky země, která vede šetření.

Věci trestního práva související s mrzačením ženských pohlavních orgánů nejsou však u soudů obvyklé, a to zejména kvůli neochotě obětí podávat žaloby. Kromě toho neexistuje dostatek služeb s příslušnou odborností a znalostmi, které by mohly poskytnout podporu obětem, jež se rozhodly veřejně promluvit. Následné péči o oběti dále brání předpisy týkající se služebního tajemství a absence mechanismů, díky nimž by se ohrožené dívky nebo dívky, které zákrok podstoupily, dostaly do kontaktu s podpůrnými službami.

Právní předpisy, účinné stíhání a odsouzení vinných rodičů a obřezávaček, fungují jako zásadní faktory, které odrazují rodiče od mrzačení svých dcer a které jim pomáhají odolat tlaku rodiny a komunity.

Vnitrostátní právní předpisy a příslušné soudní případy by měly být prozkoumány, jelikož podávají obrázek o některých hlavních právních otázkách souvisejících s mrzačením ženských pohlavních orgánů. Ve Španělsku byli například nedávno stíháni rodiče za zmrzačení své malé dcery před její migrací do Evropy. Dále je třeba se v rámci celého trestního stíhání (od vyšetřování až po odsouzení) přednostně zabývat otázkou **nejvlastnějšího zájmu dítěte**. Dítě by se například nemělo stát obětí dvakrát, poprvé kvůli mrzačení pohlavních orgánů a podruhé tím, že bude odňato z péče rodičů.

Cíl:

Podpora členských států při vymáhání předpisů zakazujících mrzačení ženských pohlavních orgánů.

Opatření:

Evropská komise:

- provede analýzu trestního práva a soudních případů souvisejících s mrzačením ženských pohlavních orgánů a zajistí výměnu osvědčených postupů mezi členskými státy s cílem posoudit, která opatření na úrovni EU by mohla přinést přidanou hodnotu;
- prostřednictvím příslušných platforem rozšíří stávající školicí materiály pro právníky;
- bude prosazovat práva obětí trestných činů stanovená ve směrnici o právech obětí²⁵, zejména právo na přístup ke službám obecné a odborné podpory.

5. ZAJISTIT OCHRANU OHROŽENÝCH ŽEN NA ÚZEMÍ EU

Směrnice Rady 2004/83/ES²⁶ stanoví pro ženy, které mají odůvodněné obavy z pronásledování nebo z mrzačení pohlavních orgánů **nárok na mezinárodní ochranu**. Ta se

²⁴ Specifická ustanovení o mrzačení ženských pohlavních orgánů má BE, DK, HR, IE, ES, IT, CY, AT, SE a UK.

²⁵ Směrnice 2012/29/EU.

²⁶ Směrnice Rady 2004/83/ES o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany.

vztahuje i na rodiče, kteří mají obavy z pronásledování, nebo jimž hrozí reálné nebezpečí vážné újmy, protože nedají souhlas s mrzačením pohlavních orgánů svého dítěte. Revidované znění směrnice 2004/83/ES²⁷ stanoví silnější ochranu pro osoby, které se obávají mrzačení ženských pohlavních orgánů. Směrnice výslovně uznává, že skutečnosti plynoucí z pohlaví žadatele je třeba náležitě zvážit, pokud mají souvislost s žadatelovou odůvodněnou obavou z pronásledování. Tyto skutečnosti zahrnují genderovou identitu a sexuální orientaci, které se mohou týkat určitých právních tradic a zvyklostí, v jejichž důsledku dochází například k mrzačení pohlavních orgánů.

Přepřpracované znění směrnice o azylových řízeních²⁸ stanoví, že **při azylovém řízení by měl být brán ohled na pohlaví žadatele**. To konkrétně znamená, že: i) všechny žadatelky mají přístup k azylovému řízení, mají právo na individuální přezkoumání svého případu a na účinnou ochranu (pokud na ni mají nárok); ii) příslušné orgány musí být připraveny zohlednit složitost nároků souvisejících s problematikou pohlaví; iii) žadatelky musí mít možnost s azylovými orgány hovořit o svých osobních zkušenostech v bezpečném a důvěrném prostředí a využívat nejdůležitějších procesních záruk, jako jsou tlumočnické služby a právní poradenství; iv) obětem mučení a dalších závažných forem sexuálního, fyzického nebo psychického násilí bude poskytnuto dostatek času a podpory, aby se připravily na osobní pohovory a další klíčové momenty řízení.

Přepřpracované znění směrnice o přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu²⁹ zavádí **podmínky přijetí zohledňující pohlaví žadatele**, které se rovněž vztahují na osoby, které mají obavy v souvislosti s mrzačením ženských pohlavních orgánů. Konkrétně se jedná o: i) včasnou identifikaci zvláštních potřeb všech zranitelných žadatelek; ii) osoby, které byly vystaveny závažným formám násilí, by měly mít přístup k rehabilitačním službám, aby získaly potřebnou psychologickou a lékařskou pomoc; a iii) ubytovací zařízení by měla zohledňovat pohlaví ubytovaných osob.

Jako doplněk těchto právních opatření může Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (EASO) podporovat osvědčené postupy a společný přístup k genderovým otázkám, zejména pokud jde o **školení** zaměstnanců azylových služeb a **informace o zemi původu**.

Evropský uprchlický fond a budoucí Azylový a migrační fond poskytují finanční pobídky členským státům, aby do daného členského státu dobrovolně **přesídlily** (přemístily) specifické kategorie osob, včetně ohrožených dětí a žen.

Cíl:

Zaručit ochranu ohrožených žen v rámci stávajícího právního rámce EU o azylu.

Opatření:

Evropská komise:

- bude nadále monitorovat včasnost a správnost provedení právního rámce EU o azylu, který zaručuje ochranu ohroženým ženám;
- zajistí, aby školicí nástroje a informace o zemi původu vypracované úřadem EASO zohledňovaly aspekt pohlaví žadatele, včetně případných odkazů na mrzačení pohlavních orgánů;

²⁷ Směrnice 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany.

²⁸ Směrnice 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany.

²⁹ Směrnice 2013/33/EU, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu.

- bude nadále vyzývat členské státy, aby využívaly finančních pobídek stanovených ve stávajících právních nástrojích s cílem zlepšit informovanost pracovníků v oblasti azylu;
- bude podporovat členské státy, aby i nadále či více využívaly nebo začaly využívat finančních pobídek k přesídlení ohrožených dětí a žen, včetně těch, které jsou ohroženy genderovým násilím.

6. PODPORA VYMÝCENÍ MRZAČENÍ POHLAVNÍCH ORGÁNŮ NA CELÉM SVĚTĚ

EU se řadu let **aktivně účastní mezinárodní spolupráce s cílem vymýtit mrzačení ženských pohlavních orgánů**. Na globální úrovni EU přispěla k vypracování pevných závazků, které od všech zemí vyžadují, aby zakázaly a trestaly společenské normy, z nichž mrzačení ženských pohlavních orgánů vychází, a aby přijaly příslušná opatření, která by tyto normy změnila. Podpořila například rezoluci Valného shromáždění OSN o vymýcení mrzačení ženských pohlavních orgánů³⁰ a v roce 2012 se v Radě pro lidská práva OSN spojila s africkou skupinou, aby splnění závazku stanovených v rezoluci dodala další váhu.

Evropská unie rovněž v rámci svých vztahů s nečlenskými státy EU a na mezinárodních fórech prosazuje posílenou **mezinárodní ochranu žen a dívek, které jsou na celém světě ohroženy mrzačením pohlavních orgánů**.

Kroky EU v souvislosti s mrzačením ženských pohlavních orgánů mimo Evropu staví na konkrétních závazcích politiky EU a pokynech (hlavní směry EU týkající se násilí páchaného na ženách, strategický rámec a akční plán EU pro lidská práva a demokracii, strategie jednotlivých zemí pro lidská práva, v rámci nichž je problematice mrzačení ženských pohlavních orgánů v příslušných zemích dána priorita). Prevence mrzačení ženských pohlavních orgánů rovněž tvoří téma spolupráce v rámci dohody z Cotonou, což je nejucelenější dohoda o partnerství mezi EU a 79 africkými, karibskými a tichomořskými státy. Příčinami mrzačení ženských pohlavních orgánů se dále zabývá podpora EU určená širším rozvojovým cílům v oblasti rovnosti žen a mužů a posílení postavení žen, zejména vzdělávání žen a dívek, jejich lidským právům a sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví.

V období 2006–2012 získalo prostředky EU ve výši zhruba 8 milionů EUR 17 projektů zabývajících se mrzačením ženských pohlavních orgánů v 18 zemích. Tyto projekty podporovaly úsilí organizací občanské společnosti, vlád i organizací OSN, zejména UNICEF.

Ve 28 zemích, v nichž je mrzačení ženských pohlavních orgánů nejčastěji prováděno, lze celkově pozorovat pozitivní vývoj směrem k postupnému upouštění od této praxe. K dnešnímu datu přijalo zákony, které mrzačení ženských pohlavních orgánů výslovně odsuzují, 42 zemí. V tomto ohledu byla zásadní silná angažovanost vlád příslušných zemí. Klíčovou roli zde hrály regionální organizace, zejména Africká unie (AU). Protokol AU o právech žen, který ratifikovalo 33 zemí, stanoví, že je nutné přijmout všechna nezbytná legislativní a další opatření s cílem vymýtit mrzačení ženských pohlavních orgánů, včetně informačních kampaní určených veřejnosti, zákazu této praxe pomocí legislativních opatření podpořených sankcemi a podpory obětem.

EU bude nadále podnikat kroky s cílem vymýtit mrzačení ženských pohlavních orgánů, které se budou řídit osvědčenými postupy, jež prokazatelně fungují při dosahování pokroku. Tyto kroky budou založeny na úspěchu dosaženém v minulosti i nedávné době a při globálním konsenzu ohledně potřeby posílit odhodlání světového společenství skoncovat s mrzačením ženských pohlavních orgánů. Je prokázáno, že lepší postavení dívek a žen, jejich vzdělání a

³⁰ Rezoluce Valného shromáždění OSN 67/146.

sexuální a reprodukční zdraví, prevence sňatku v nízkém věku, sňatku v dětství nebo nuceného sňatku, jsou faktory, které přispívají k upuštění od této praktiky.

Cíl:

Podpora vymýcení mrzačení ženských pohlavních orgánů na celém světě a lepší ochrana ohrožených žen v nečlenských zemích EU.

Opatření:

Evropská komise a Evropská služba pro vnější činnost:

- zahrnou otázku mrzačení ženských pohlavních orgánů do každoročních rozhovorů EU s organizacemi občanské společnosti v příslušných partnerských zemích;
- vypracují pokyny ohledně mrzačení ženských pohlavních orgánů určené vedoucím misí EU v příslušných partnerských zemích;
- zahrnou otázku mrzačení ženských pohlavních orgánů do školení o právech týkajících se rovnosti žen a mužů a právech dětí určených pro zaměstnance EU, kteří pracují v delegacích Unie v zemích, kde je tato praktika prováděna;
- podpoří regionální kampaně na vymýcení mrzačení ženských pohlavních orgánů;
- budou nadále úzce spolupracovat s Africkou unií a africkou skupinou v OSN na dalších iniciativách, které posílí celosvětový boj proti mrzačení ženských pohlavních orgánů;
- tam, kde je to třeba, budou nadále prosazovat kvalitnější vnitrostátní právní předpisy týkající se mrzačení ženských pohlavních orgánů;
- budou nadále podporovat iniciativy na budování kapacit pro státní organizace i organizace občanské společnosti;
- budou se i nadále zabývat otázkami souvisejícími s mrzačením ženských pohlavních orgánů v politických dialozích, dialozích o lidských právech a strategiích s příslušnými partnerskými zeměmi, včetně zemí, kde je hlavním odvětvím spolupráce zdravotnictví;
- budou nadále prosazovat v rámci svých vztahů s nečlenskými státy EU a na mezinárodních fórech posílenou mezinárodní ochranu žen, které jsou na celém světě ohroženy mrzačením pohlavních orgánů.

7. PROVÁDĚNÍ, KONTROLA A HODNOCENÍ

V zájmu rychlého pokroku a dosažení cílů tohoto sdělení **skupina ad hoc meziútvarové skupiny pro rovnost pohlaví** přezkoumá, vyhodnotí a bude monitorovat opatření v tomto sdělení a bude každoročně podávat zprávy o provedených opatřeních. Dva roky po přijetí tohoto sdělení vyhodnotí Komise zavedená opatření a rozhodne o dalším postupu.

Kromě tohoto interního monitorování bude Evropská komise pravidelně **konzultovat nevládní organizace a odborníky zabývající se touto problematikou**. Nevládní organizace hrají a budou i nadále hrát primární úlohu, chránit ohrožené dívky, zajišťovat školení odborníků, citlivě zlepšovat informovanost příslušných komunit, zpracovávat poznatky, materiály a osvědčené postupy, zařazovat tuto otázku do agendy politických činitelů a přispívat k porozumění mezi Evropou a zeměmi původu. Organizace občanské společnosti čelí v celé EU společným výzvám a potřebují příležitost k výměně informací a osvědčených postupů, rozvoji projektů a metod a vzájemnému hodnocení své činnosti.

Cíl:

Provést opatření naplánovaná v tomto sdělení a zajistit této otázce soustavnou pozornost.

Opatření:

Evropská komise:

- bude monitorovat včasné provedení opatření plánovaných v tomto sdělení a každý rok okolo 6. února (mezinárodní den nulové tolerance mrzačení ženských pohlavních orgánů) je vyhodnocovat;
- podpoří výměnu zkušeností a osvědčených postupů v otázkách mrzačení ženských pohlavních orgánů mezi nevládními organizacemi a odborníky;
- vyzve předsednictví Rady Evropské unie k zařazení tématu mrzačení ženských pohlavních orgánů do programu jednání hlavních poradců ze zemí EU pro oblast lékařské péče a ošetrovatelství;
- v rámci Evropského fóra pro práva dítěte 2013 uspořádá seminář o mrzačení ženských pohlavních orgánů;
- zařadí téma mrzačení ženských pohlavních orgánů na program jednání neformální skupiny členských států za rok 2014 o právech dítěte.

8. ZÁVĚR

Tímto sdělením o mrzačení ženských pohlavních orgánů Evropská komise a Evropská služba pro vnější činnost opětovně zdůrazňují své **odhodlání bojovat s násilím na ženách a vymýtit mrzačení ženských pohlavních orgánů v EU i mimo ni** a potvrzují, že je třeba vzít v úvahu spojitost mezi komunitami, které tuto praxi provádějí v EU, a jejich zeměmi původu.

EU se bude touto otázkou nadále zabývat a podpoří subjekty, které se v této oblasti řadu let angažují, zejména mezinárodní organizace, členské státy a nevládní organizace. EU bude i nadále rozvíjet strategie a provádět opatření a současně mít na paměti různorodost aspektů mrzačení ženských pohlavních orgánů, která vyžaduje multidisciplinární přístup a úzkou spolupráci s komunitami, v nichž k této praxi dochází.